UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

De Sponsa Dvorvm. Titvlvs IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

dimentum obſiſtat. Cùm autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſsè, donec quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis.

Si in gradu prohibito matrimonium clandeſtinè vel contra interdictum, de quo ſuprà, contractum fuerit etiam per ignorantes de impedimento, nati ex illo matrimonio ſunt illegitimi. Idem eſt ſi ambo parentes ſciunt impedimentum matrimonii, licet in conſpectu eccleſiæ contrahant. h.d.uſq. ad §. Sanè. Ab.

Si quis verò hujuſmodi a clandeſtina vel interdicta conjugia inire præſumpſerit, in gradu prohibito etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta, prorſus illegitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium: cùm illi taliter contrahendo non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur: pari modo proles illegitima cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum, præter omne interdictum, etiam in conſpectu eccleſiæ contrahere præſumpſerunt.

Sacerdos, qui contempſerit prohibere matrimonia interdicta, & quilibet clericus etiam regularis, qui interfuit, per triennium à beneficio ſuſpenduntur, & ſi culpa exegerit, etiam gravius puniuntur: ipſi etiam contrahentes contra hoc cap. etiam aliàs licitè, puniendi ſunt, & idem in calumnioſè denunciantibus. hoc dicit, uſq. ad finem. Abbas.

Sanè ſi parochialis ſacerdos tales conjunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, gravius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulaverit. Sed his, qui taliter præſumpſerint, etiam in gradu conceſſo copulari, condigna pœnitentia injungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam malitiosè b impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

DE SPONSA DVORVM.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Contrahens ſucceſſivè per verba de præſenti cum duabus, tenetur adhærere primæ. Si autem primò contraxit per verba de futuro, ſecundò per verba de præſenti, adhærebit ſecundæ.

Auguſtinus *de fide pactionis & conſenſus.*

DVobus c modis dicitur fides, pactionis, & conſenſus. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam d ducere: ſi aliam duxerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa, quam duxit. Non enim reſcindi tantum debet ſacramentum. Si autem fecerit fidem conſenſus, non licet ei aliam ducere: ſi autem duxerit, dimittet ipſam, & adhærebit priori. Eſt autem fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem, quòd eam ducet, ſi permiſerit eum rem ſecum habere, vel etiam pro conſenſu. Fides autem conſenſus eſt, quando non ſtringit manum, corde tamen & ore conſentit ducere, & mutuò ſe concedunt unus alii, & mutuò ſe ſuſcipiunt.

CAP. II.

Tenet pœnitentiam illius, qui alterius ſponſam de præſenti accipit in uxorem, nec unquam in uxorem eam habere poteſt. hoc dicit, juxta literam.

Ex Brochardo lib. 30.

ACcepiſti illam in e uxorem tibi, quam alter ſibi deſponſatam habuerat, dimitte illam: quia nunquam poteſt tibi fieri legitima: & 40. dies in pane & aqua (quod a carinam vocant) cum 7. ſequentibus annis pœniteas.

a *Triden. ſeſſ. 24. de refor. matr. c. 5. & Clem. un. de conſang. & affinit.* b *malitioſum.* c *C. 1. eod. tit. in 1. compil. vid. Ioan. major. in 4. ſent. diſt. 27. q. 5. & Sot. q. 2. art. 4. verſ. 3. dubium eſt.* d *al. add.: aliam ducere uxorem.* e *Ca. 2. eod. tit. in 1. compil.*

CAP. III.

Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens matrimonium, etiam carnali copula conſummatum.

Alexander III. *Salernitano Archiepiſcopo.*

LIcet b præter ſolitum: [1 *& infrà.*] Conſultationi tuæ taliter reſpondem. quòd ſi inter virum & mulierem legitimus conſenſus interveniat de præſenti, ita quidem, quòd unus alterum in ſuo mutuo conſenſu verbis conſuetis expreſsè c recipiat, utroque dicente: Ego te accipio in meam, & ego accipio te in meum: ſive ſit juramentum interpoſitum ſive non, non licet mulieri alii nubere. Et ſi nupſerit, etiam ſi carnalis copula ſit ſecuta, ab eo ſeparari debet, & ut ad primum redeat, eccleſiaſtica diſtrictione compelli: Quamvis aliter à quibuſdam prædeceſſoribus noſtris ſit aliquando judicatum.

[1 *Et amplius ſolito multis ſimus & magnis negotiis prædití, & ita quòd non ſit nobis facile, aliquorum conſultationibus reſpondere: illa tamen ſpeciali gratia quam ad perſonam tuam habemus, & fraterna cogimur charitate quid ſentiamus de his ſuper quibus nos conſulit dilect. tua, præſentibus literis volumus aperire. Conſuluiſti nos ſiquidem, utrum ſi inter virum & mulierem præſtito, vel non præſtito juramento, legitimus conſenſus intervenerit & præſenti copula carnali non ſubſecuta, liceat mulieri alii nubere, vel ſi nupſerit alii, & carnalis fuerit copula ſubſecuta, an ab ipſo debeat ſeparari.*]

CAP. IV.

Et qui appellat in cauſa matrimoniali, interdici debet, ne aliud matrimonium contrahat lite pendente: & ſi contraxerit, debet ſeparari.

Idem *Genuen.* d *Archiepiſcopo.*

TVa e fraternitas nos conſulu. [1 *& infrà.*] De his verò, quia coram te ſuper deſponſatione facta per conſenſum mutuum de præſenti, controverſiam movent, & appellatione pendente, quam ante ſententiam vel cognitionem cauſæ ad ſedem Apoſtolicam interponunt, accipiunt alias uxores. Hoc arbitramur agendum, ut ſi amodò in tali caſu duxerint appellandum, eis in eccleſia publicè interdicas, ne ante deciſionem cauſæ, aliud contrahant matrimonium. Et ſi contra f interdictum eccleſiæ publicè factum venire præſumpſerint, matrimonium tam præſumptuosè contractum poteris irritare.

[1 *Quid de his agere debeamus qui deſponſant aliquas mulieres, & proceſſu temporis antequam eas ducant vel cognoſcant, alias accipiant in uxores. Super quo utique conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi vir & mulier ſeſe recipiunt expreſsè conſenſu de præſenti mutuo, neuter eorum altero ſuperſtite poterit ad alia vota tranſire, & ſi poſſit ad monaſterium tranſmigrare. Verùm ſi inter ipſos non acceſſit conſenſus de præſenti, ſed promiſſio de futuro, videlicet quod uterq. dixit alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, & alius eam mulierem deſponſavit & traduxit: etiam ſi inter primos juramentum fuit, ſicut diximus de futuro hujus deſponſationis intuitu, ſecundum non poterit matrimonium ſeparari, ſed eis eſt de violatione fidei pœnitentia injungenda.*]

CAP. V.

Qui duas per verba de præſenti deſponſat, primam deſponſatam habebit in uxorem, etiam ſi prius ſecundam cognoverit: nec valet contraria conſuetudo. & hoc ultimum additur ad cap. Licet ſuprà eodem.

a *Carenam. al. Carentenam. Contius in marg.* b *Ca. 3. eo. tit. in 1. comp.* c *expreſſo.* d *Ianuen. ſed idem eſt.* e *Ca. 7. eo. tit. in 1. compilat.* f *al. ita: & ſi contra interdictum eccleſiæ ita publicè factum, &c.*

Innocentius *Mutinen. Epiſcopo.*

TVas *a* dudum: *& infrà.* De conſuetudine, quæ diu in Mutinen. obtinuit civitate, ut ſi quis juraret ſe aliquam ducturum, & citra carnis copulam deſponſaſſet, ſi conſequenter deſponſaſſet aliam, & etiam cognoviſſet: primo cognita adjudicaretur viro, non quæ prius extitit deſponſata, *& infrà.*

Ne verò turpis ſit pars, quæ ſuo non congruit univerſo, & eccleſia Mutinen. tenere debeat humiliter, & ſervare *b* quod beati Petri ſedem & ſuam metropolim ſequi viderit & docere, in matrimoniis de cætero contrahendis: illud te volumus obſervare, ut poſtquam inter legitimas perſonas conſenſus legitimus intervenerit de præſenti, qui ſufficit in talibus juxta canonicas ſanctiones: & ſi ſolus defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur, ſi perſonæ junctæ legitimè cum aliis poſtea de facto contrahant *c*: quod priùs de jure factum fuerat, non poterit irritari.

DE CONDITIONIBVS APPOSITIS IN DESPONSATIONE VEL IN ALIIS CONTRACTIBUS.

TITVLVS V.

CAP. I.

Defectus turpis conditionis in contractu matrimonii appoſitæ, non vitiat matrimonium, ſed vitiatur.

Ex Concilio Africano *d.*

QVicunque *e* ſub conditionis nomine aliquam deſponſaverit, & eam relinquere voluerit: dicimus quòd frangatur conditio, & deſponſatio irrefragabiliter teneatur.

CAP. II.

Servus manumiſſus ea conditione, ut fiat Monachus, & monaſterio ſerviat, aliàs in ſervitutem redeat: ſi hoc acceptato Monachus factus ſit, manumittentis voluntatem cogitur obſervare.

Gregorius *Epiſcopo Spoletan.*

CVm *f* ſit proprium: *& infrà.* H. Presbyter conqueſtus eſt Diaconum quendam manumiſiſſe duo mancipia ſub hac conditione, ut Monachi fierent, & in eo monaſterio, ut ipſe fuerat, permanerent, adjiciens ut ſi quis contra faceret, ſervituti iterum ſubderetur: atque unum ex his (hac conditione deſpecta) monaſterium deſeruiſſe, & ſe inter clericos ſociaſſe. Tu ergo ſi ita eſſe repereris, ſic te exhibe, ut nec illi monaſterium deſerendi ſit facultas, & manumittentis voluntas non valeat præteriri.

CAP. III.

Qui juravit aliquam in uxorem accipere, ſi centum ſibi donaverit, centum non datis, recipere non tenetur, niſi poſtea purè conſenſerit vel eam cognoverit.

Alexander III. *Pannorm. Archiepiſc.*

DE illis *g: & infrà.* Si verò aliquis ſub hujuſmodi verbis juramentum alicui mulieri præſtitit, Ego te in uxorem accipiam, ſi tantum mihi donaveris: Reus perjurii non habebitur, ſi eam nolentem ſibi ſolvere, quod ſibi dari petiit, non acceperit in uxorem, niſi conſenſus de præſenti, aut carnalis ſit inter eos commixtio ſubſecuta.

CAP. IV.

Res donata eccleſiæ ſub modo, ſtatim eſt eccleſiæ, nec revocatur, modo non ſervato, niſi hoc in contractu ſit expreſſum. hoc dicit, ſecundùm veriorem intellectum. Et eſt textus [illegible] *& valdè allegabilis. Abbas Siculus.*

Idem.

VErùm *a* cùm alicui eccleſiæ poſſeſſio [illegible] poſita conditione donatur, à donatore [illegible] revocari non poteſt: Niſi fortè tali ſit conditione [illegible] tum, quòd ea ceſſante, debeat revocari.

CAP. V.

Contrahens matrimonium ſub conditione non [illegible] *pellitur matrimonium conſummare ante conditionis* [illegible]

Vrbanus III.

SVper eo *b* verò, quod poſtulaſti, utrum [illegible] quandam mulierem conſenſit, ſi pater ejus [illegible] ſtaret adſenſum, ſit ad conſummandum matrimonium [illegible] compellendus: reſpondemus, quòd cùm conſenſus [illegible] dici non poſſit, qui in alieno arbitrio reſervatur, [illegible] ditionem ipſam canonica non improbent [illegible] voluntas patris poſtmodum intercedat, [illegible] gendus eſt ad matrimonium contrahendum. [illegible] cet Alexander Papa reſponderit, quòd ſponſalia [illegible] ſita conditione, contracta: ipſa non impleta, [illegible] ſus de præſenti intercedat, vel carnalis copula ſubſequatur, diſſolvi non debent, ſed firmiter obſervari: [illegible] quam eſt noſtræ definitioni adverſum, [illegible] conſenſus acciderit de præſenti habendus, [illegible] ba de præſenti evidentius exprimatur: quia [illegible] bitrio non habito, ſed habendo conſiſtit.

CAP. VI.

Qui ſub honeſta conditione ſponſalia contrahit, & [illegible] *nis eventum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit.*

Innocentius III. *Maſſitan. e Epiſ.*

PEr tuas *d* literas intimaſti, quòd cùm quædam [illegible] lier P. nomine, N. poſtularet in virum, [illegible] ter ſe mutuum de præſenti conſenſum intervenisse [illegible] carnalem copulam acceſſiſſe: vir ipſe quamvis [illegible] cta ſponſalia, & carnis copulam non negaret, [illegible] tamen ſe illam in uxorem ducere non teneri: quia [illegible] ſalia inter ipſos ſub hac fuerunt conditione [illegible] ſi pater & ejus patruus ſponſalibus conſentirent [illegible] ipſi quàm citò noverunt, & ſponſo contradixerunt [illegible] ſponſæ. Verùm mulier replicabat, quòd licet fides [illegible] ſtita fuerit ab utroq; ſub conditione præſcripta, [illegible] men ſibi fuerat à patre viri, vel patruo aliquando [illegible] tradictum: & ante tempus contradictionis [illegible] à teſtibus & poſt, dicebat inter ſe carnalem [illegible] acceſſiſſe: [1 *& infrà.*] *e* Conſultationi tuæ [illegible] ſpondemus, quod cùm liquidò conſtet, quod [illegible] tracta ſponſalia, carnalis eſt inter eos copula [illegible] pro matrimonio eſt præſumendum, quia videntur [illegible] ditione appoſita receſſiſſe. Nam & ſi probatum [illegible] poſtquam pater & patruus viri contradixêre ſponſalibus, idem vir mulierem illam carnali *f* conjunctione [illegible] gnoverit: non eſt tamen aliquo modo probatum, [illegible] antequam ipſe cognoviſſet eandem, pater ejus & patruus contradicere curaviſſent.

[1 *Addebat præterea quod licet à principio* [illegible] *contraxiſſent, temporis tamen proceſſu ſine conditione* [illegible] *rè in matrimonium conſenſerint, & hoc aſſerebat* [illegible] *baturam: receptis itaque teſtibus utriuſque partis,* [illegible] *nibus mulieris, coram te præſentibus duobus* [illegible] *ceres publicari: teſtes ipſi dixerunt quid dicta* [illegible] *non dixerant, quorum lege dicebantur, & quæ* [illegible]

a *Cap.1. eod. tit. in 3. compil.* b *obſervare.* c *contrahunt.* d *In Conc. Africanis hoc nondum inventum eſt, ut refert Grat. ſive Palea 27. quæſt. 2. ca. quicunque, & habetur poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. part.6. c.5.* e *Ca.1. eod. titul. in 1. compilat.* f *Ca.2. eod. tit. in 1. comp.* g *Ca.4. tit. de ſponſal. in 1. compilat. & poſt Con. Lat. p.6. c.12.*

a *Cap.3. eod. tit. in 1. comp. & poſt Con. Lat. p.*[illegible] b *Cap.4. eod. tit. in 1. comp.* [illegible] *eod. tit. De conſuet. in 1. compil.* [illegible] *poſt Conc. Lat. ſub Alex. III. p.6. c.21.* c *Marſitan. al.* [illegible] *al. Marſitan.* d *Ca.1. eod. tit. in 1. comp.* e *Vid. l.* [illegible] *in ver. depoſitum. C. de nupt.* f *al. commixtione.*